

Ekonomik Kırılğanlıklar; G-20 Ülkeleri Üzerinde Bir İnceleme

Feyza HACIGÖKMEN*

Makale Bilgileri

Makale Geçmişi:

Makalenin Yüklendiği Tarih: 25.09.2019

Makalenin Kabul Edildiği Tarih: 28.10.2019

Anahtar Kelimeler: G-20, Finansal Kırılğanlık, Mali Kırılğanlık, Dış Kırılğanlık

---

---

* Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İİBF, Uluslararası Ticaret ve Lojistik,

Özet

Kırılganlık kavramının kelime anlamı, herhangi bir darbeye karşı dayanıksız olmaktır. Buradan hareketle ekonomiye uyarlanan bu kavram farklı bakış açılarına göre değişik şekillerde tanımlanır. Ekonomik anlamdaki kırılganlık, ülke ekonomisinin şoklara karşı dayanıksız hale gelmesiyle piyasa işleyişinin bozulmasını ifade etmektedir. Çalışmada G-20 ülkelerindeki bazı ekonomik kırılganlık verilerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Birinci bölümde, kırılganlık kavramı ve türleri açıklanmıştır. İkinci bölümde, G-20 ülkelerinin tarihsel süreçte oluşumu ve günümüzdeki durumuna değinilmiştir. Son bölümde ise G-20 ülkelerinin bazı kırılganlık verileri incelenmiştir.

Economic Vulnerability; An Assessment on G-20 Countries

Abstract

The concept of vulnerability means being vulnerable to any impact. From this point of view, this concept adapted to the economy is defined in different ways according to different perspectives. The economic vulnerability implies the deterioration of market functioning as the economy of the country becomes vulnerable to shocks. In this study, it is aimed to examine some economic fragility data in G-20 countries. In the first chapter, the concept of vulnerability and its types are explained. In the second part, the formation of G-20 countries in the historical process and their current situation are discussed. In the last section, some fragility data of G-20 countries are examined.

Key Words: G-20, Financial Vulnerability, Fiscal Vulnerability, External Vulnerability

Giriş

Ekonomik kırılganlık, bir ülke ekonomisinde yaşanabilecek olumsuz durumlara karşı ülke ekonomisinin dayanıksız olmasıdır. Bu dayanıksızlıklar finansal, mali ve dış kırılganlık olarak ele alınmaktadır. Kırılganlık verileri ekonomik kriz öncesi erken uyarı alarmı gibi ekonominin olumsuz durumu ile ilgili bilgi vermektedir. Ekonomik krizlerin derin etkilerinin olduğu göz önüne alındığında kırılganlık verilerinin incelenmesi önemli hale gelmektedir.

G-20 ülkeleri, dünyanın en büyük yirmi ekonomisi olarak küresel ekonomiye yön vermektedir. Fakat dünyanın en büyük yirmi ekonomisinin de kırılgan olduğu noktalar vardır. Dünyanın en güçlü ekonomisi olarak gösterilen Amerika Birleşik Devletleri'nin bile ekonomisinin bazı yönlerinin oldukça kırılgan olduğu görülmektedir. Bu sebeple gelişmiş ekonomilerde de ekonomik durumu saptamak için kırılganlık verilerinin incelenmesi gerekmektedir.

Çalışmada gelişmiş ekonomi sayılan G-20 ülkelerinin olası bir kriz durumunda ekonomisinin dayanıklılığını, kırılgan yönleriyle değerlendirmek amaçlanmıştır. Çalışmanın ilk kısmında kırılganlık kavramı ve türleri açıklanmıştır. İkinci kısmında G-20 ülkelerinin tarihsel süreç içerisindeki oluşumundan sonra bu ülkelerin görece önemli ekonomik kırılganlık verileri incelenmektedir.

1. Kırılganlık Kavramı Nedir?

Kırılganlık kavramının kelime anlamı, herhangi bir darbeye karşı dayanıksız olmaktır. Buradan hareketle ekonomiye uyarlanan bu kavram farklı şekillerde tanımlanabilir (Elüstü, 2016, s. 3). Ekonomik anlamdaki kırılganlık, ülke ekonomisinin şoklara karşı dayanıksız hale gelmesiyle piyasa işleyişinin bozulmasını ifade etmektedir (Akın, 2017, s. 89). Ekonomik anlamda kırılgan olan ülkelerin ortak sorunu ise, beklemedikleri iç ve dış şoklarda uyguladıkları politikadaki yetersizlik ve bu şoklardan ekonomilerinin oldukça olumsuz şekilde etkilenmesidir. Bu durumda finansal yapının yetersiz olmasının, ekonomiyi kırılgan hale getirdiği söylenebilir. Kırılganlığın önleminin alınmaması krizleri doğurur. Bu sebeple kırılganlık sistemin yapısıyla alakalı iken, kriz; kırılganlık ve şokların birlikte görülmesiyle oluşmaktadır (Çan, 2016, s. 80). Ekonomik kırılganlık sistemin getirdiği bir sorundur. Bu yüzden sistematik kırılganlık olarak da ifade edilir. Yapılan incelemelerde ise sistemin neden krize eğilimli hale geldiği araştırılmıştır (Elüstü, 2016, s. 4). Sistematik kırılganlık, ekonominin içsel olarak neden kırılgan geliştiğini veya krize eğilimli yapısını açıklamaya çalışır (Akın, 2017, s. 89).

Ekonomik kırılganlık makroekonomik kırılganlık ve mikroekonomik kırılganlık olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Mikroekonomik kırılganlık oluşan şokların hane halkı üzerindeki etkisini incelerken, makroekonomik kırılganlık ise oluşan şokların ülke ekonomisindeki etkisini incelemektedir (Akin, 2017, s. 89). Mikroekonomik kırılganlık incelenirken daha çok hane halkının yoksulluk yönü ele alınmaktadır. Endişe uyandıran durum ise kriz sonrasında oluşan kırılganlıkla beraber, hane halkını yoksulluk sınırının altına itilebileceğidir. Makroekonomik kırılganlık ise bir ülkenin yapısındaki özellikleri ile kontrolü dışındaki durumlara karşı riskli hale gelmesi durumudur. Başka bir ifade ile ülkenin dış şoklara karşı hassasiyetini belirtme durumudur. Kırılganlığa yönelik indekse birçok sebeple ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun sebebi, GSYH'nın ülkeler için gelişmişliği tam anlamıyla ifade edemeyeceğidir. Diğer yandan kırılganlığın gelişmekte olan ülkelerde oluştuğu düşünülse de aslında dış ticarete bağımlı olan tüm ülkeler kırılgan olabilir. Kırılganlık kavramı bu bağlamda özellikle son yıllarda değişikliğe uğramıştır (Karakurt, Şentürk, & Ela, 2015, s. 285-294).

Ekonomide gelişen bu kırılganlık durumlarına örnek vermek gerekirse, 2000 yılına kadar olan dönemdeki döviz krizleri örnek gösterilebilir. O yıllarda pek çok ülke spekülâtif ataklara maruz kaldığı için, büyük durgunluğa girmiştir. Dünyada geniş bölgeleri etkileyen krizlere Tayland ve Rusya krizi örnek gösterilebilir. Tayland krizi, birkaç günde Malezya, Endonezya ve Filipinlere sıçrarken, Rusya krizi ise kısa sürede Brezilya ve Pakistan arasındaki ülkeleri etkisi altına almıştı. Geniş alanları etkisi altına alan Rusya krizi, ABD ve İngiltere gibi gelişmiş ekonomilere de etki etmiştir. Birçok ülkenin krizin içine sürüklenmesi, krizlerin birbirine bulaşabildiğinin kanıtıdır (Kaminsky , Lyons , & Schmukler, 2000, s. 1-2). Asya Krizi de kırılganlığa örnek olarak gösterilebilir. Daha yakın bir örnek ise 2008 küresel ekonomik krizidir (Karakurt, Şentürk, & Ela, 2015, s. 285-294). Krizlerin hızlı yayılışından da anlaşıldığı gibi ülkenin ekonomik açıdan kırılgan noktaları, dış şoklara eğilimli olmasına sebep olmaktadır (Briguglio, Cordina, Farrugia , & Vella, 2009, s. 231-232). Bu sebeple ülkeler, dış şoklardan etkilenmelerini azaltmak için kırılgan noktalarına yoğunlaşarak krizlere karşı önlemler almışlardır. Bu durum yatırımcıların risk alma isteğini azaltarak ülkelerin, kırılganlık göstergelerinin düzelmesine neden olmuştur. Söz konusu düzenlemelerin etkisiyle son dönemlerde kırılganlık kavramı daha çok tartışılmaya başlanmıştır (Karakurt, Şentürk, & Ela, 2015, s. 285-294).

Kırılganlık göstergeleri üç grupta incelenir. Bu gruplar ise şöyledir:

1)Finansal kırılganlık: Ülkeler ekonomik olarak geliştikçe finansal yapıları arasında büyük oranda farklılık oluşmaktadır. Ekonomik açıdan küçük ülkelerin finansal yapılarındaki

değişmeler, büyümesini de oldukça etkilemektedir (Levine, 1997, s. 716-717). Diğer taraftan geniş alanları etkileyen ekonomik krizlerde, az gelişmiş ekonomiler kadar gelişmiş ekonomiler de zarar görmüştür. Öyle ki gelişmiş ekonomilerin az gelişmiş ekonomilere göre daha kırılgan olduğu noktalar bile olmuştur. Bu durum “kırılganlık ikilemi” olarak ifade edilir (Cordina, 2004, s. 21-22). Bu bağlamda bir ülkenin finansal sektörünün, kriz anında ilk etkilenen piyasalarından birisi olduğunu söylemek mümkündür (Levine, 1997, s. 716-717). Bu sebeple verimli çalışmayan bir finansal sistem, kırılganlığı arttırmaktadır. Finansal kırılganlığı gösteren bazı veriler ise kredi/ mevduat oranı, yıllık kredi büyümesi, toplam krediler/GSYH, finansal sektörün yabancı bankalara borcu/GSYH’dır (Özyıldız, 2014).

2)Mali kırılganlık: Ekonomik sistem içinde devletin sahip olduğu kırılganlıklardır. Bu kırılganlığı değerlendirmek için bütçe açığı/GSYH, kamu açığı/GSYH, toplam kamu borcu/GSYH, kamu dış borcu/GSYH verilerini incelemek gereklidir (Özyıldız, 2014). Devletin uyguladığı maliye politikalarının yeterliliği, mali açıdan kırılganlık indekslerine bakarak anlaşılmaktadır. Diğer taraftan mali kırılganlık, devletin bütçesi ile kamu borçlarını ödeyememesi durumunu ifade etmektedir. Avrupa Birliği(AB)’nin Maastrich Kriterleri’ni hazırlamasının temel amaçlarından biri de üye ülkeler için mali kırılganlıklara önlem almaktır. Bu kriterler özellikle kamu mali dengesini kontrol altına almanın yanı sıra bazı makroekonomik göstergeleri de kontrol etmektedir (Güler, 2018, s. 203).

3)Dış kırılganlık: Herhangi bir ülkenin dünyadaki diğer ülkelerle ekonomik ilişkileri konusunda bilgi veren kırılganlık çeşididir. Örneğin yabancı bir yatırımcı yatırım yapmadan önce ülkenin güvenilir bir ekonomiye sahip olup olmaması durumunu inceler. Sonrasında önemli olan ise yatırım yapmak için getirdiği dövizlere vadesi bitince uygulayacağı stratejik planlardır. Dış kırılganlık verileri bu aşamada yatırımcıların gözlemlediği verilerdir. Söz konusu durum ülke ekonomisini doğrudan etkiler ve bu kırılganlık grubunu önemli kılar. Bu göstergelere örnek olarak, cari açık/GSYH, uluslararası döviz rezervleri/ülkenin kısa vadeli dış borcu, uluslararası döviz rezervleri/GSYH, toplam dış borç/GSYH, toplam dış borç/toplam yıllık ihracat verileri gösterilebilir. Bazı durumlarda bu grup mali kırılganlıklarla beraber görülebilir. Bu duruma “ikiz açık “ sorunu denir. Dolayısıyla ikiz açık sorunu kırılganlığın daha çok arttığı bir durumu ifade etmektedir (Özyıldız, 2014).

İndeksler kırılganlığın nedenini bulma konusunda yol göstermektedir. Ülkelerin gelişmişliği sadece kişi başına GSYH ile belirlenmemektedir. Bu indeksler sayesinde ülkeler ekonomik anlamda eksik yanlarını daha erken fark edip sorunlarla yüzleşebilirler (Mete, Pekmez, & Kıyanççek, 2016, s. 692). Belirtilen indekslerin yanında başka değişkenleri incelemek de

mümkündür. Örneğin ülkelerdeki siyasi istikrar da yabancı yatırımcıları etkileyebilmektedir. İstikrarsız olan bir ortamda yabancı yatırımcılar olumsuz etkilenmektedir. Çünkü piyasada güvensiz bir ortam mevcuttur. Bu sebeple siyasi konjonktür hesaplanmasa da kırılganlığı etkileyen bir faktördür (Büyükakın & Aydın, 2018, s. 117). Kırılganlıklar çoğunlukla istikrarsızlık sonucunda oluşmaktadır. Bazı gelişmekte olan ülkelerin kırılganlıkları ile ilgili konuyu ABD merkez bankası şöyle değerlendirmektedir: “Ülke ekonomisi büyürken ekonomik anlamda dışa bağımlı hale gelmesi, gelişmiş ekonomilere karşı daha kırılgan olmasına sebep olmaktadır” (Kaplan & Yapraklı, 2014, s. 112). Çeşitli sebeplerden kaynaklanan kırılganlıklar ülkelerin ekonomik yapıları için bazı ipuçları vermektedir. Bu anlamda kırılganlıklardan kriz öncesi bir uyarı sistemi olarak yararlanılmaktadır. Yukarıda belirtilen kırılganlık grupları değerlendirilirken veriler bulunup sonra bir indekste birleştirilerek indekslerin ekonomik kırılganlığı ne derece ifade ettiğine bakılmaktadır. Daha sonra ise kırılgan bulunan ekonomi için ekonomik kriz riskleri değerlendirilmektedir (Kaplan & Yapraklı, 2014, s. 112).

2. G-20 Ülkeleri

19. yy dan sonra ülkeler aralarındaki savaşlardan sıyrılıp arabuluculuk yaparak işbirliğine gitmeyi hedeflemiştir. İşbirliği yapma istekleri, uyum içinde hareket edebilmek için uluslararası örgütler kurmaya itmiştir. 1970’li yıllardan sonra soğuk savaş döneminde Batı’nın önemli ülkelerinin ortak hareket edebilmesi için Fransa’da G-6 zirvesi gerçekleştirilmiştir. G-6 zirvesinde Japonya’nın da bulunması G-6’nın farklı kültürlere de açık olduğunun kanıtıdır. Daha sonra Kanada’nın da bu topluluğa dahil olmasıyla birlikte G-7 oluşmuştur. Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla beraber 1998’de bir zirve daha oluşturularak Rusya da bu gruba girmiş ve G-8 oluşturulmuştur. G-8’in üye sayısının az olması kararların daha hızlı alınmasını sağlamıştır (Yıldız, 2017, s. 13-14).

Rusya Krizi ve 1999 yılındaki Asya Krizi G-20’yi oluşturma fikrine zemin hazırlamıştır. G-8 ülkeleri bu çalkantılı dönemde yetersiz kalmış ve G-20 ülkelerinin kuruluşuna sebep olmuştur. G-20 kurulduktan sonra, yükselmekte olan ekonomilerin uluslararası sistemde daha etkin rol alabilmesi için bir görüş alış verişi ortamı sağlanmıştır. Bu oluşumla beraber gelişmekte olan ülkeler ile gelişmiş ülkelerin birlik içinde olması sağlanmıştır. Bu topluluk ABD, Almanya, Arjantin, Avrupa Birliği(AB) Komisyonu, Avustralya, Brezilya, Çin, Endonezya, Fransa, Güney Afrika, Güney Kore, Hindistan, İngiltere, İtalya, Japonya, Kanada, Meksika, Rusya Federasyonu, Suudi Arabistan ve Türkiye’den oluşmaktadır. Toplantılarında uluslararası sistemde önemli kuruluşlar olan Uluslararası Para Fonu(IMF), Dünya Bankası ve Dünya

Ticaret Örgütü gibi kuruluşlarda yer almaktadır. Amacı, küresel sorunlara karşı önlem almaktır. Önlem alırken önceliği ekonomik anlamdaki sorunlardır (Yıldız, 2015, s. 66-70). Çalışmada G-20 ülkelerinin ekonomilerine kısa bir bakış yaptıktan sonra bazı yönlerden kırılganlık indeksleri değerlendirilecektir.

Tablo 1. G-20 Ülkelerinde GSYH (Trilyon Dolar)

Ülkeler	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ABD	14,992	15,542	16,197	16,784	17,521	18,219	18,707	19,485	20,494*
AB (28 ülke)	16,780	17,519	17,841	18,508	19,090	19,735	20,560	21,786	22,659
Japonya	5,700	6,157	6,203	5,155	4,850	4,394	4,949	4,872	5,484*
Çin	6,100	7,572	8,560	9,607	10,482	11,064	11,191	12,237	-
Almanya	3,417	3,757	3,543	3,752	3,890	3,375	3,477	3,677	4,505
Fransa	2,642	2,861	2,683	2,811	2,852	2,438	2,465	2,582	3,067**
İngiltere	2,441	2,619	2,662	2,739	3,022	2,885	2,650	2,622	
İtalya	2,125	2,276	2,072	2,130	2,151	1,832	1,869	1,943	2,542
Rusya	1,524	2,051	2,210	2,297	2,063	1,363	1,282	1,578	-
Brezilya	2,208	2,616	2,465	2,472	2,455	1,802	1,796	2,053	
Kanada	1,613	1,788	1,824	1,842	1,799	1,552	1,526	1,647	1,776
Hindistan	1,675	1,823	1,827	1,856	2,039	2,103	2,290	2,650	-
Meksika	1,057	1,180	1,201	1,274	1,314	1,170	1,077	1,150	2,519*
Avustralya	1,144	1,394	1,543	1,573	1,464	1,349	1,208	1,323	1,351*
Kore	1,504	1,559	1,611	1,644	1,704	1,824	1,903	1,998**	2,090 *
Türkiye	0,771	0,832	0,873	0,950	0,934	0,859	0,863	0,851	-
Endonezya	0,755	0,892	0,917	0,912	0,890	0,860	0,932	1,015	-
Arjantin	0,423	0,530	0,545	0,552	0,526	0,594	0,554	0,637	0,755
Suudi Arabistan	0,528	0,671	0,735	0,746	0,756	0,654	0,644	0,683	-
Güney Afrika	0,375	0,416	0,396	0,366	0,350	0,317	0,295	0,349	0,786

Kaynak: (OECD, 2018), (WorldBank, 2019) *Tahmini değer .** Kesin olmayan değer

Tabloda bulunmayan 2009 yılı ve öncesine göre bir değerlendirme yapılır ise, Çin ve Hindistan haricindeki ülkelerde durgun bir ilerleme, hatta genel bir gerileme olduğu söylenebilir. Bu duruma gelişmiş ekonomilerinde dahil olduğu görülmektedir. Gelişmiş ekonomilerdeki bu gerileme dış ticarete kriz oluşturmuştur. Bunun sonucunda ise gelişmekte olan ülkeler etkilenmiştir. 2009 yılına yakın dönemde bazı gelişmekte olan ülkelerin finansal piyasadaki yeri, ABD bankaları ile iletişimini kısıtlamış ve bu durum krizin etkilerinin finansal boyuta ulaşmamasına sebep olmuştur. Yani söz konusu ülkelerin krizden daha az

etkilenmelerini sağlamıştır. Tablo 1’de 2010-2018 yılları arasındaki verilere baktığımız zaman G-20 ülkelerinin genelini GSYH verisine göre bir büyüme içinde olduğu söylenebilir. Bu ülkeleri kendi içlerinde değerlendirmek gerekirse, ABD’nin uyguladığı para politikalarının etkinliği sonucu gelişmekte olan veya az gelişmiş bir ülkeye göre daha hızlı büyüdüğünü belirtmek gerekir. 2010 yılı sonrasında ülkelerde genel olarak bir büyüme söz konusu olmuştur. O dönem, bu finansal etkileşimin olmaması bazı olumlu sonuçlar doğurmuştur. Gelişmekte olan ülkelerin genişletici para politikalarını daha rahat kullanabilmelerini sağlamıştır. Kriz sonrasında daha rahat toparlanabilmeleri için başka bir sebep ise ABD’den likidite sağlayabilmeleridir (Gür & Dilek, 2018, s. 9-10). Krizden dış ticaretin büyük zarar görmesi sonucu ülkeler içe kapanmaya başlamıştır. O dönemde bu durumdan en çok gelişmiş ekonomiler zarar görmüştür. Dış ticaret ise daha çok gelişmekte olan ülkelere doğru kaymıştır. Hatta bu kayma sonucunda verilerin 2010 yılı sonrasında Endonezya gibi ülkelere istikrarlı bir artış gösterdiğini söylemek mümkündür.

Çin’i değerlendirdiğimizde bu çalkantılı kriz döneminde en çok etkilenenlerden olmasına rağmen kriz döneminde 4-5 trilyon dolar civarında olan GSYH’sını kriz sonrasında 12 trilyon dolara yükseltmiştir. ABD için de benzer şeyleri söylemek mümkündür. Kriz döneminden 2010 yılına kadar 14 trilyon dolar olan GSYH’sını 2017 yılında 19 trilyon dolara çıkarmayı başarmıştır. 2018 yılı verilerinde ise GSYH’sının 20 trilyon dolar olması beklenmektedir.

Türkiye’nin verilerine baktığımız zaman 2008 krizinden sonra 0,764 trilyon dolardan 0,644 trilyon dolara düşme gösteren GSYH’sı 2010 sonrasında günümüze kadar inişli çıkışlı seyretmiştir. Türkiye gibi ülkeler ekonomik anlamda büyürken dış kaynaklara bel bağladıkları için herhangi bir kriz dönemi sonrasında krizin etkisini kolay atlatamamaktadır.

Ülke ekonomilerinin GSYH’sına göre büyüyüp büyümediğini değerlendirmek yetersiz olacaktır. Çalışmada bazı kırılganlık göstergeleri ile desteklenerek ülkelerin negatif ve pozitif yanlarını değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu bağlamda G-20 ülkelerinin bazı kırılganlık verileri ayrı ayrı incelenmektedir.

Tablo 2. Cari Açık/GSYH

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ABD	-4.92	-4.63	-2.58	-2.88	-2.87	-2.64	-2.08	-2.08	-2.24	-2.31	-2.31	-2.38
Endonezya	2.22*	0.02	1.84	0.69	0.20	-2.66	-3.16	-3.08	-2.03	-1.83	-1.59	-2.98
Arjantin	2.09	1.48	2.16	-0.38	-1.01	-0.37	-2.14	-1.62	-2.73	-2.71	-4.92	-5.40
Avustralya	-6.71	-4.78	-4.66	-3.68	-3.08	-4.30	-3.38	-3.07	-4.65	-3.30	-2.55	-2.15

Brezilya	0.07	-1.77	-1.49	-3.60	-2.91	-3.40	-3.22	-4.14	-2.88	-1.31	-0.35	-0.79
Kanada	0.76	0.08	-2.94	-3.61	-2.77	-3.59	-3.21	-2.39	-3.54	-3.21	-2.81	-2.65
Çin	9.95	9.15	4.77	3.91	1.80	2.52	1.55	2.26	2.76	1.82	1.61	0.36
Fransa	-0.10	-0.70	-0.55	-0.63	-0.86	-0.97	-0.51	-0.96	-0.37	-0.75	-0.57	-0.30
Almanya	6.82	5.66	5.80	5.72	6.20	7.09	6.51	7.16	8.53	8.42	7.98	7.27
Hindistan	-0.66*	-2.56*	-2.08*	-3.42*	-3.44*	-5.07	-2.54	-1.36	-1.09	-0.55	-1.49	-2.40
İtalya	2.20	2.39	2.18	2.12	2.27	2.07	2.13	2.15	1.83	1.86	1.94	2.20
Japonya	4.71	2.83	2.78	3.87	2.09	1.01	0.90	0.79	3.12	3.93	4.21	3.53
Kore	0.93	0.45	3.80	2.57	1.37	3.94	5.92	5.88	7.60	6.96	4.91	4.72
Meksika	-0.95	-1.53	-0.88	-0.50	-1.06	-1.55	-2.49	-1.89	-2.61	-2.25	-1.67	-1.81
Rusya	5.26*	5.85*	3.76*	4.25*	4.70	3.22	1.44	2.71	4.95	1.94	2.11	6.75
Suudi Arabistan	22.45	25.46	4.88	12.64	23.62	22.39	18.14	9.75	-8.67	-3.70	1.52	9.24
Güney Afrika	-5.38	-5.54	-2.73	-1.50	-2.22	-5.14	-5.79	-5.08	-4.63	-2.88	-2.54	-3.57
Türkiye	-5.38	-4.99	-1.63	-5.64	-8.87	-5.51	-6.69	-4.67	-3.73	-3.84	-5.50	-3.16
AB (19 ülke)	0.05	-1.61	-0.16	-0.11	-0.12	1.50	2.54	2.86	3.07	3.56	3.77	3.44

Kaynak: (OECD, 2018) * Tahmini Değer

Tablo 2’de verilen oranın -%4,5’den daha küçük çıkması kriz beklentisi oluşturur. Çünkü, oran arttıkça yabancı sermaye ihtiyacı artar ve bu da döviz kurları üzerinde baskı yaratır. Cari açığın sürdürülebilir olmasını dengelemeye çalışırken bu durum da göz önünde bulundurulmalıdır (Çan, 2016, s. 82). Bu verileri G-20 ülkeleri arasında değerlendirirsek 2018 verilerinde en kırılgan olan ülkeler sırasıyla Arjantin, Güney Afrika, Türkiye, Endonezya, Hindistan ve ABD şeklindedir.

Verilere göre en kırılgan konumda olan Arjantin 2010 yılından sonra açık vermeye başlamıştır ve 2017’den sonra riskli grubun başını çektiğini söylemek mümkündür. Bu durumun sebebi ise 1990’lı yıllarda oluşan hiperenflasyon sonrası ekonomisinde oluşan durgunluktur. 2001’de dolar ile borç takası gerçekleştirmiştir. Bu durum likiditesini arttırmışsa da yaptığı borçlanmanın faizi yükselmiştir. Bu da borçlarını geri ödemede sorun oluşturmuştur. Sonrasında domino taşı gibi yaşanan olaylar silsilesi ile ekonomisinde büyük bir güven sorunu yaşamıştır. Bunun sonucunda yabancı fonlar hızla ülkeyi terk etmiştir. Arjantin, borçlarını ödeyemeyecek duruma gelip, ödeme günü gelen borçlarını yasayla ertelemek zorunda

kalmıştır. 2001 yılında bankacılık sektöründe sermaye ve mevduat çıkışı gibi sorunlar oluşmuştur. Bu sorunlar neticesinde IMF kriterlerini karşılayamamış olan Arjantin, IMF tarafından ödeme alamaz olmuştur. 2002 yılında ulusal parası peso çok fazla değer kaybedince bankacılık sektörü daha fazla dayanamayıp krize girmiştir. Daha sonra küresel güçlerin denge değişimi sonucunda uluslararası arenada yalnızlığa itilerek dışa bağlı bir ülke olmaya başlamıştır. Arjantin 2017 yılına kadar benzer sorunlarla mücadele etmiştir. Bu yüzden cari açığının yükselmeye başlamasında bu kronolojik sıralamada yaşadığı olayların etkisi büyüktür (Hacıhasanoğlu, 2005, s. 66-72).

Türkiye'nin cari açığının son yıllarda bir nebze düştüğü görülmektedir. Özellikle 2011 yılında rekor seviyeye ulaşan cari açığının sebebi ise enerji ihracatının büyük bölümünün dışardan karşılanması, halkın yabancı mallara olan talebi ve sanayinin ithalata bağlı olmasıdır (Boratav, 2007, s. 186). Arjantin ve Türkiye'nin benzer kategoride bulunması sistemsel hatalarında benzerlik olduğunun kanıtıdır. Bu iki ülke değerlendirilirken ekonomilerinin bir kısır döngü içerisinde olduğunu belirtmek gerekir. Öncelikle bu döngünün nasıl kırılacağına bulunması gerekmektedir. ABD'nin istikrarlı bir şekilde verdiği cari açık ise diğer ülkelerden farklı olarak yüksek düzeyde tüketim toplumu olmasından kaynaklanmaktadır.

Suudi Arabistan ise 2018'de 9,24 olan cari açık/GYSH verisi ile bu kırılganlık derecelendirmesinde en iyi durumda olan ülkedir. Bunun sebebi ise var olan petrol rezervleridir. Suudi Arabistan ihracat gelirinin %90'ını petrolden karşılamaktadır. Dünya ekonomisinde önemli yeri olmasını sağlayan bu özelliği sayesinde siyasi ve askeri bakımdan ABD'nin koruması altındadır. Ülke askeri donanmasını da petrol geliri ile satın almaktadır. Diğer taraftan bu potansiyeli sayesinde OPEC'in kurulumunda önemli bir role sahiptir (Efegil, 2013, s. 108-109). Verilere baktığımızda 2015-2016 yılları arasında Suudi Arabistan'ın cari açık/GSYH'sında azalma söz konusudur. Bunun sebebi olarak, doğal kaynak rezervlerinde azalma olduğu söylenebilir. Zira gelirinin büyük kısmını petrolden sağlaması verilerindeki negatif durumun sebebini de petrole bağlamaktadır. 2015 yılından sonra uyguladığı stratejik planlarla ekonomisini ayakta tutmayı başarırken kırılganlıktan kurtulduğu verilerde de görülmektedir.

Tablo 3. Bütçe Açığı/GSYH

Ülkeler	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	-3.99	-7.37	-	-	-	-9.22	-5.82	-5.17	-4.63	-5.30	-4.15
Japonya	-2.76	-4.12	-9.78	-9.15	-9.09	-8.30	-7.64	-5.38	-3.56	-3.46	-2.96

Çin	2.94	1.26	0.13	1.48	1.48	1.27	0.76	0.69	-0.87	-	-
Almanya	0.19	-0.18	-3.23	-4.22	-0.96	-0.03	-0.14	0.57	0.78	0.91	1.04
Fransa	-2.64	-3.26	-7.17	-6.89	-5.15	-4.98	-4.08	-3.90	-3.63	-3.55*	-2.78*
İtalya	-1.46	-2.63	-5.25	-4.21	-3.68	-2.92	-2.92	-3.04	-2.61	-2.52	-2.39
Rusya	-	-	-	-	3.15	1.95	-0.19	-2.33	-1.47	-	-
Brezilya	-4.67	-2.74	-4.48	-2.96	-2.54	-2.32	-3.31	-5.88	-7.75	-7.15	-
Kanada	1.82	0.18	-3.88	-4.74	-3.31	-2.52	-1.87	0.17	-0.06	-0.42	-0.34
Meksika	-0.71	-0.93	-3.08	-2.97	-5.30	-4.73	-4.55	-4.21	-5.16	-2.10*	-2.64*
Avustralya	0.72	-3.75	-5.56	-4.46	-4.62	-2.89	-2.84	-2.33	-2.43	-1.84	-0.84
Kore	4.24	2.34	-1.32	0.97	0.98	1.01	1.34	1.27	1.28	2.37	2.82*
Türkiye	-	-	-6.17	-2.68	-0.74	-0.19	0.21	0.24	0.65	-1.12	-2.77
Endonezya	-	-	-	-0.34	-1.04	-1.34	-2.07	-1.86	-2.77	-2.41	-
Güney Afrika	0.83	-1.74	-3.85	-3.28	-2.48	-3.60	-3.56	-3.84	-3.78	-3.52	-3.99

Kaynak: (OECD, 2018) *Tahmini Değer

Tablo 3’de G-20 ülkelerinin mali açıdan dayanıklılığını gösteren bütçe açığı/GSYH oranı incelenmektedir. 2017 yılında ülkeler arasında ABD’nin %-4.15 ile en çok açığı verdiğini söylemek mümkündür. Diğer yandan ABD kendi içinde değerlendirilirse 2009 yılına göre var olan açığa ciddi bir azalma söz konusudur. ABD’nin diğer ülkelere göre daha çok bütçe açığı vermesinin sebebi olarak, yüksek düzeyde gelir elde etmesinin yanı sıra daha yüksek düzeyde tüketime sahip olması ve kaynaklarının çoğunu yatırıma dönüştürmesi gösterilebilir. Tabloda AB ülkelerine ait veri bulunmasa da AB’de ciddi bütçe açığı vermektedir. Öyle ki bütçe açığının 2009 yılındaki verisi 27 ülke ortalamasında %-6,3’dür. Üye ülkelerin ayrı ayrı sistem inşa etmesi, bir tehlike sinyali doğurabilir. Bütçenin kontrol dışına çıkmasıyla beraber düzenlenen ekonomi politikaları da kontrolden çıkararak ülkeleri toplu bir değişime sürüklemektedir (Odabaş & Bahtiyar, 2010, s. 164-165).

2016 yılında ise %-7.15 verisi ile bütçe açığı/GSYH oranının en çok olduğu ülke Brezilya’dır. Bu veri ile Brezilya’nın kamu harcamalarının kontrolden çıktığını ve mali açıdan önemli derecede kırılgan olduğunu söylemek mümkündür. Yunanistan’ın yaşadığı sıkıntılara benzer durumları yaşama ihtimali olan Brezilya ekonomisi, kamu maliyesini düzenlemek için bir değişiklik yapmaz ise bünyesindeki dış finansmanını kaybetme olasılığı söz konusu olacaktır. Kriz sonrasında bu açığın arttığı görülmektedir. Brezilya’nın 2010-2012 yıllarında bütçe açığı/GSYH oranındaki azalışın sebebi ise kriz döneminde Brezilya’nın tarımdaki zenginliğidir (Çan, 2016, s. 90).

Güney Afrika değerlendirildiğinde ise 2017 yılında bütçe açığı/GSYH oranı %-3,99 olarak görülmektedir. Bu verisiyle bütçe açığının tehlikeli boyutta olduğunu söylemek mümkündür. Değerlendirilen ülkeler arasında Türkiye'nin bütçe açığının düşük olması göreceli olarak uyguladığı maliye politikasının etkinliğini gösterse de 2017 yılında geçmiş yıllara göre açığının büyüdüğü görülmektedir (Çan, 2016, s. 91). Bu durum ele alındığında kriz sonrası bütçe açığında azalma olan Türkiye'nin 2012 yılından sonra verdiği açık artmaya başlamıştır. Bu durum devam ederse bir kriz anında Türkiye'nin mali açıdan oldukça etkileneceğini söylemek mümkündür.

Kore ise incelenen ülkeler arasında bütçe fazlası veren iki ülkeden biridir. 1970'li yıllardan sonra emek yoğun üretimi bırakıp katma değeri yüksek ürünlere yatırım yapmıştır. İmalat sanayiinde ilerleyen Kore'nin o yıllardan sonra genel olarak ekonomisinde büyüme görülmüştür. 1990'lı yıllardan sonra uyguladığı kalkınma politikalarıyla dünyaya açılan Kore, mali açıdan uyguladığı politikalarındaki etkinliği verilerinden anlaşılmaktadır (Çakmak, 2016, s. 161).

Tabloda bütçe fazlası veren ikinci ülke olan Almanya'nın 2017 verisi %1,04 olarak görülmektedir. Kore ile benzer olarak katma değeri yüksek üretime yatırım yapan Almanya, ekonomik bakımdan Avrupa'nın en güçlü ekonomilerindedir. Diğer taraftan Almanya ne kadar bütçe fazlası verse de dünya ekonomisindeki yavaşlamadan olumsuz etkilendiğini söylemek mümkündür. Bu ifade kriz sonrası dönemde verdiği bütçe açığından anlaşılmaktadır. Oluşmuş olan her krizde kriz sebebinin, bir sistemsel eksiklikten kaynaklandığı görülmektedir. Bu eksikliklerin kriz sonrası kapatılmaya çalışılması da farklı bir sorunu doğurmaktadır. Dikkat edilmesi gereken durum, sistemdeki eksik noktaları krizden önce belirleyip etkisinden çıkabilmektir. Tıpkı bireylerin gelirinden fazla harcama yapması gibi ülkeler için de bütçe harcamaları bütçe gelirinden fazla olursa bütçe açığı oluşmaktadır. Bu veri ne kadar fazla ise sistemin o kadar kırılgan olduğunu göstermektedir. Sorunun çözümü olarak denk bütçe politikaları gösterilebilir. Sistemdeki bu sorun çözülmeye başladığında ise kriz anında uygulanacak politikaların daha dayanıklı olması için mali denetimin sağlamlaştırılması gerekmektedir (Odabaş & Bahtiyar, 2010, s. 165).

Tablo 4. Kamu Borcu/GSYH Yüzdesi

Ülkeler	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Rusya	8,01	7,43	9,89	10,90	11,17	11,91	13,09	16,04	16,32	16,05	15,53
Avustralya	9,70	11,77	16,79	20,52	24,15	27,77	30,73	34,15	37,84	40,63	40,81
Çin	29,04	27,00	34,35	33,74	33,64	34,27	37,00	39,92	41,07	44,18	46,96

Fransa	64,54	68,78	83,03	85,26	87,83	90,60	93,41	94,89	95,58	96,59	96,80
Almanya	63,66	65,15	72,58	80,95	78,62	79,84	77,51	74,59	70,90	67,90	63,85
Brezilya	63,07	61,46	64,76	62,46	60,63	61,61	59,60	61,61	71,73	77,57	83,08
Kanada	66,84	67,83	79,28	81,10	81,51	84,84	85,79	84,96	90,55	91,15	89,73
Hindistan	74,03	72,54	72,53	67,46	69,64	69,12	68,55	67,81	69,96	69,52	71,18
Endonezya	32,33	30,25	26,48	24,52	23,11	22,96	24,85	24,68	27,46	28,34	28,77
İtalya	99,79	102,40	112,55	115,41	116,52	123,36	129,02	131,78	131,51	132,04	131,83
Japonya	175,43	183,42	201,04	207,85	222,09	229,01	232,47	236,07	231,26	235,59	237,65
Kore	-	-	-	-	34,46	36,63	39,57	41,76	43,23	43,70	-
Türkiye	38,17	38,15	43,86	40,08	36,48	32,72	31,38	28,77	27,64	28,31	28,26
A.B.D.	64,77	73,79	86,85	95,55	99,87	103,34	104,88	104,58	104,79	106,84	105,20

Kaynak: (IMF, 2018)

Kırılganlığı incelemeyen önce kamu borcunun ülkelerin bünyesindeki sermaye yapısı ve mali yapısı ile ilgili olan bir borçlanma çeşidi olduğunu bilmek gerekmektedir. Devletin iç ve dış borçlarının tamamını kapsamaktadır. Yatırım projelerinin finansmanını sağlamak en önemli amaçlarından birisidir (Çataloluk, 2009, s. 242).

Tablo 4’deki kırılganlık göstergelerinde, gelişmekte olan ülkelerde oranın daha düşük olduğu görülmektedir. Özel kesim ve kamunun borcu farklı hesaplandığı için bu veriye bakıp toplam borç stokunun da düşük olabileceğini söylemek doğru olmamaktadır. Sadece verilere bakarak bir kırılganlık değerlendirmesi yapmak gerekirse, kamu kesiminin daha çok borçlanması, söz konusu ülkenin şoklara karşı dayanıksız hale gelmesine neden olmaktadır. Bu durumda kırılganlığının artacağını belirtmek gerekir. Kamu borcunun arttığı durumda uluslararası sistemde ülkenin güvenilirliği azalacağı için bu tür ülkelere sermaye girişi azalır ve borçlarını geri ödemede güçlük çekerler (Karakurt, Şentürk, & Ela, 2015, s. 301).

Değerlendirilen ülkelere genel olarak baktığımız zaman 2008 küresel ekonomik krizinin etkileri son derece açık bir şekilde görülmektedir. Ülkeler kriz sonrasında borçlanma ile ekonomilerini toplamaya başlamışlardır. Bu durumu gelişmiş ülke ve gelişmekte olan ülke olarak ayırmak için verilerin arasındaki derecelendirmeye odaklanmak gerekir. Zira gelişmiş ülkenin ekonomisini düzene sokabilmek için yaptığı borçlanma ile gelişmekte olan bir ekonominin toparlanması için yapılan borçlanma aynı olmayacaktır. Bu değerlendirme sonucunda 2017 verilerine baktığımız zaman en kırılgan ülke konumunda Japonya’nın olduğu görülmektedir. Daha sonra İtalya, ABD, Fransa, Kanada sırasıyla takip etmektedir. Büyük bir tüketim toplumu olan ABD

normalde kamu borçlanmasında ilk sıradadır. Onu takiben Japonya ve Çin gelmektedir. Fakat verilerin bu sıralamalarda değişiklik yaratmasının sebebi kamu borcunun GSYH'ya bölünmesidir. Ülkelerin sadece kamu borcuna bakarak bir değerlendirme yapmak kırılganlık açısından net bir sonuç çıkarmamaktadır. Ülkeler farklı gelişmişlik düzeylerinde olduğu için bu verileri oranlamak daha doğru bir analiz yapabilmemizi sağlamaktadır. Bu yüzden kamu borçlanması konusunda en kırılgan ülkenin Japonya olduğu söylenebilir.

Kırılganlığı en az olan ülke ise Rusya'dır. Rusya'nın krizden etkilenmesi sonucunda tablodaki verilerinde artış görülse bile en az kırılganlığa sahip olan ülke konumundadır. Bunun sebebi olarak ülkedeki doğal kaynak rezervi gösterilebilir. Türkiye ise gelişmekte olan bir ülke olmasına rağmen bu veriler ile kırılgan olmadığını göstermektedir. Türkiye ve Endonezya'nın benzer durumda olduğu söylenebilir. Bu veriler ile beraber kredi genişlemesindeki artışın da kırılganlığı arttırdığını söylemek gerekir (Karakurt, Şentürk, & Ela, 2015, s. 302). Kredi genişlemesindeki artış ise CDS primi ile değerlendirilmektedir. CDS primi, kredi sahibinin alacağına ödenmemesi riskini üstlenen bir kurum olan CDS şirketine ödenen primdir. Bu prim arttıkça borcun maliyeti de artmaktadır. Bu yüzden kredi genişlemesinde CDS priminin önemli bir yeri vardır (Eğilmez, 2016).

Tablo 5. Dış Borç Stoku /İhracat Yüzdesi

Ülkeler	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Çin	42,056	48,504	48,598	57,947	65,5173	51,323	58,413	63,808
Rusya	87,071	88,343	92,825	105,414	90,139	108,691	140,957	107,620
Brezilya	141,083	128,093	151,966	165,833	201,117	230,448	236,939	205,910
Hindistan	81,125	73,249	86,530	89,112	91,837	108,058	102,159	101,035
Meksika	75,9043	77,5948	87,8599	99,1729	103,030	103,791	103,860	101,610
Türkiye	184,988	162,299	160,371	181,326	179,884	196,561	211,621	211,409
Endonezya	117,617	101,874	118,207	127,848	145,797	175,808	186,779	177,020
Arjantin	150,964	138,329	141,369	159,253	172,356	239,609	259,157	-
Güney Afrika	96,445	88,469	117,106	116,283	120,095	132,785	150,274	160,358

Kaynak: (World Bank, 2019)

Tablo 5’de dış borç stokunun ihracata oranı yüzdesel olarak verilmiştir. Bu borçlanma çeşidini iç borçtan farklı kılan özelliği, ülkelerin aldığı borcun bünyesinde bir kaynağa dönüştürerek, milli gelire pozitif bir etki yaratmaya sebep olmasıdır. Genel anlamda gelişmekte olan ülkeler yatırım mallarını ithal eder. Burada amaç ekonomik büyümenin devamlılığıdır. İthalat giderleri

ihracat gelirlerinden çok olduğu için dış borca ihtiyaçları gelişmiş ülkelere nazaran daha fazladır. Dış borçlanma önceleri alışılmamış bir gelir olarak düşünülmüş olsa da artık devlet bütçesinde mühim bir paya sahiptir (Erataş & Başcı Nur, 2013, s. 208-209). Bir ülkenin dış borcu ne kadar çok olursa olsun dış ticarete önemli bir konuma sahip olması, ülkenin ihracatından anlaşılır. Bu durumları birlikte inceleme fırsatı sunan veri, kırılganlık değerlendirmesi için oldukça önemlidir. Dış borcu fazla olan bir ülke düşünüldüğünde beraberinde ihracat gelirinin borcundan fazla olduğunu düşünürsek elde edilen indeks sifıra yakın bir değer çıkacaktır. Sifıra yakın çıkan bu veri ise ülkenin bu bağlamda kırılganlığının sifır olduğu anlamındadır. Fakat belirtilen örneğin ütöpik olduğu söylenebilir. Bunun sebebi ise dış piyasada olumlu anlamda önemli seviyede olan bir ülkenin bile dış borcunun ihracat gelirinden daha az olmamasıdır. Herhangi bir ülke birçok sebepten dolayı dış borca sahip olabilir. Hatta ihracatını arttırabilmek için bile başka bir ülkeye borçlanabilir. Önemli olan ise ihracattan elde ettiği gelirdir. Çünkü pamuk ihraç eden bir ülke ile katma değeri yüksek olan bir ürün ihraç eden ülke aynı geliri elde etmemektedir.

Tablo 5’deki verileri incelemeye başladığımız zaman, belirtilen ülkeler içerisinde 2017 yılında en kırılgan olan ülke Türkiye iken Brezilya ve Endonezya da onu takip etmektedir. Türkiye’nin bu kategoride kırılgan sayılmasının sebebi öncelikle dış borcunun çok olmasıdır. Daha sonra ise ihracattan elde ettiği gelirinin az olması gösterilebilir. Dış borçlanma ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki oldukça önemlidir. Çünkü gelişmekte olan ülkelerin, ekonomik büyümesi ile dış borcu arasındaki ilişki genellikle negatiftir ve bu durum dış borç fazlası verdiği için göstergesidir (Bilginoğlu & Aysu, 2008, s. 20). Bu da söz konusu ülkeleri bu kategoride daha kırılgan yapar ve ekonomik büyümesi ile doğrudan bir ilişki içinde olmasına sebep olur. Türkiye’ye tekrar dönecek olursak genel olarak ekonomik büyümesi ve dış borcu arasındaki ilişki negatif olarak saptanmaktadır (Bilginoğlu & Aysu, 2008, s. 2). Dış borcu ile ekonomik büyümesi arasındaki ilişki negatif olan ülkelerin borçlanmaları ile büyümeye destek olabilmesi için, döviz getirisinin fazla olduğu alanlarda yatırım yapması gerekmektedir. Fakat Türkiye borçlanmadan elde ettiği geliri daha çok hammadde ithalatında ve düşük getirili alt yapı yatırımlarında kullanmaktadır. Ekonomik büyümesi ile dış borcu arasındaki ilişkinin negatif çıkması bu sebeptendir. Arasındaki durumu pozitif yapabilmek için kamu harcamalarını minimize ederek ekonomik istikrarı sağlaması gerekir. Özel sektörü ihracata özendirerek de bu kategorideki kırılganlık oranı azaltılabilir (Bilginoğlu & Aysu, 2008, s. 15). Bu verilere göre Türkiye’nin aşırı borçlu olduğunu söyleyebiliriz. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin aşırı borçlu olmaları durumunda çözüm üretmek için ilgilenilmesi gereken bölüm dış borç yönetimi

olmalıdır. Gelişmiş bir dış borç yönetimi sayesinde borçlanma göstergeleri akabinde borçlanmanın yükü azaltılarak riskten uzak istikrarlı bir ekonomik büyüme sağlanabilir. Bunun yanında alınan borçlar cari harcamaları finanse etmek için değil, söz konusu borçlanma ile yapılan yatırımların ekonomik kalkınmayı sağlaması amacı ile kullanılmalıdır (Bilginoğlu & Aysu, 2008, s. 20). Diğer taraftan alınabilecek önlemler arasında ihracat gelirini arttırmak için katma değeri yoğun üretime geçmesi gerektiği söylenebilir. 2016 verisi ile düşünülünce en kırılgan olan ülkenin Arjantin olduğunu belirtmek gerekir. Bu durumda Türkiye için belirtilen çıkarımları Arjantin içinde söylemek mümkündür. Genellemenin yapılarak değerlendirilecek olursak 2008 küresel ekonomik kriz sonrası uluslararası ticaret kötü etkilenmiştir. Bu durum ihracat gelirlerine de yansımıştır. Beraberinde büyük bir borçlanmaya giren ülkeler daha çok kırılganlaşmıştır. Daha sonra 2010 da dış ticaretin artması ile beraber dünya genelinde bir ihracat geliri artışı görülmüştür. 2010’a kadar durum bu iken 2010 sonrası dış borcun artması kırılganlıkları arttırmaya başlamıştır.

İncelenen ülkeler arasında kırılgan sayılmayan ülkelerde ilk sırada olan ülke ise Çin’dir. Bunun katma değeri yüksek üretime geçmesi, ucuz işgücü ve en önemli ihracat yaptığı ülkenin ABD olması gibi birçok sebebi vardır. 2013 yılındaki ihracat yapısının yüzde 44,8’i sermaye malından oluşurken, yüzde 27,62’lik kısmı ise hammaddeden oluşmaktadır. Bu sebepten dış ticaret fazlası verdiğini söylemek mümkündür. Katma değeri düşük ürünlerin ihracatında ise büyük bir azalış görülmektedir. Öyle ki katma değeri düşük tekstil ürünlerinin ihracattaki payı 2013 yılında yüzde 7 dolaylarına gerilerken, yüzde 25’lik kısmı elektrikli makinelerden oluşmaktadır. Bu da 2013 yılında ihracatını katma değeri yüksek üretime geçirmeyi başardığının kanıtıdır (Şahbudak & Şahin, 2016, s. 248). Verilerde 2010 yılından itibaren istikrarlı artış görülmesinin sebeplerinden biri “Bir Kuşak Bir Yol” projesi için bir trilyon dolarlık yatırım yapmayı planlayarak, bünyesindeki dış borcuna baskı yaratmasıdır (Gökten , 2018, s. 76). Diğer bir sebep olarak ise kendi içsel sorunlarının ekonomiye etkisi düşünülebilir. Hindistan ise Meksika ile benzer verilere sahiptir. Bu sebeple Hindistan da Meksika da kırılgan kategoride sayılmamaktadırlar.

Tablo 6. Dış Borç/GSYH Yüzdesi

Ülkeler	2017	2018	2019
ABD	97.6	96.4	
AB	124.3	121.4	
Japonya	74.6	81.0	

Çin	14.5	14.4	
Almanya	145.0	142.9	
Fransa	208.8	216.3	
İtalya	122.1	120.3	
Rusya	32.8	27.4	
Brezilya	26.6	29.9	
Kanada	115.6	121.7	
Hindistan	-	20.1	19.7
Meksika	37.6	36.5	
Avustralya	117.8	121.2	
Türkiye	54.1		
Endonezya	34.7	36.2	
Güney Afrika	49.5	46.8	

Kaynak: (CEIC, 2019)

Tablo 6’da dış borç/GSYH oranının yüzdesi verilmektedir. Dünya Bankası ve IMF belirtilen verileri incelerken yüzde 50’nin üzerindeki ülkeleri aşırı borçlu ülke olarak değerlendirmektedir. Normal derecede borçlu olan ülkeler ise yüzde 30’dan yüzde 50’ye kadar ki değerlere sahiptir (Çan, 2016, s. 86). Bu duruma göre baz alınan yıllardaki verileri incelediğimiz zaman en kritik borçlanmanın Fransa’da olduğu görülmektedir. Beraberinde Almanya, Kanada, AB ve Avustralya gelmektedir. İncelemede söz konusu ülkelerin birkaçı hariç sağlıklı bir borçlanmada olduğunu belirtmek gerekir. IMF ve Dünya Bankasının belirlediği kritik değeri ülkelerin çoğunun aştığı görülmektedir.

Bu verilere göre kırılgan sayılmayan ülke ise Çin’dir. Bunun sebepleri arasında bünyesindeki yatırımları, ucuz işgücü ve sermaye yoğun üretime geçmesi vardır. Diğer bir sebep olarak dış ticarete fazla vermesi düşünülebilir. Çin’in değerlendirmelerinde ihracatının ithalatından fazla olduğunu belirtmek gerekir. Çünkü, bünyesindeki dış ticaret hacmi sayesinde dış borcunu karşılayabilmektedir. Yatırımlarını iyi yapan Çin, borçlanması çok olsa bile belirtilen özellikleri sayesinde bu kategoride kırılgan sayılmamaktadır (Şahbudak & Şahin, 2016, s. 248). ABD ise dış borç fazlalığı ile ekonomisini bu kategoride daha kırılgan hale getirmiştir.

Yapılan tüm incelemelere ek olarak G-20 ülkeleri arasındaki önemli gelişmeleri ele almak doğru olacaktır. 2012 yılından sonra Çin, iç talebe dayalı bir büyüme modelini benimsemiştir. Uluslararası sistemde ticaret hacminde genel bir gerileme söz konusu iken, krizin etkileri dünyadaki ülkeleri genel olarak imalat sanayini geliştirmeye itmiştir. Bu durumla beraber Çin ucuz emek gücü sisteminden uzaklaşmıştır. Olaylar peşi sıra devam etmiş ve Çin’de büyüme söz konusu olmuştur. 2012 yılından sonra Arjantin ekonomisindeki daralma petrol fiyatlarında

büyük bir düşmeye neden olmuş ve bu durum Rusya ekonomisini 2015 yılından sonra resesyona sokmuştur. Petrol fiyatlarındaki bu dalgalanma ise dünyada bazı gelişmekte olan ülkeleri derinden etkilemiştir. Türkiye’de bu durumdan etkilenmiştir. Türkiye’yi ayrıca değerlendirecek olursak söz konusu sıkıntıların yanında pek çok iç karışıklık yaşaması ekonomik anlamda daha çok zorlanmasına sebep olmuştur. 2014 yılından sonra ABD ve AB üyesi ülkeler istikrarlı bir şekilde büyümüştür (Gür & Dilek, 2018, s. 10-11). Japonya ise son on yıldır %1 dolaylarında büyümektedir. Bu da Japonya’yı görkeminden uzaklaştırmaktadır. Çalışmada G-20 ülkelerini kırılgan yapan durumlar kısaca değerlendirilmiştir. İncelemelere ek olarak 2019 yılındaki verilere baktığımızda dünyada yüksek oranda borçlanmaların olduğu görülmektedir. Küresel borcun küresel milli gelire oranı 3’ü geçmektedir. Bunun anlamı dünyanın bugüne kadar biriktirdiği borç, 2019 yılındaki milli gelirin üç katından fazla demektir. Bahsi geçen durumda en çok etkiye sahip ve beraberinde ağır borçlu sayılan ülkeler arasında Çin, ABD ve Türkiye vardır. Bu durumun normal olmadığını kabul edip dünyadaki gelişmeleri yakından izleyerek her ülkeyi ayrı ayrı ele alıp, kırılgan yönleri çerçevesinde bir inceleme yaparak herhangi bir küresel kriz anında ülkelerin bu durumu en az zararlarla atlatabilmesini sağlamak gerekmektedir. Bu doğrultuda hedeflerimizi gerçekçi yapabilmemiz için kırılganlık göstergeleri oldukça önemlidir.

Sonuç

G-20 ülkelerinin bazı kırılganlık verileri incelendiğinde ekonomik gücü oldukça yüksek olan ülkelerin bile bazı yönlerden ekonomilerinin kırılgan olduğu söylenebilir. Bir ülkenin ekonomik büyüklüğünün analizi yapılırken yalnızca GSYH verisi ile ölçmek yeterli olmayacaktır. Burada kırılganlık verilerinden de yararlanılması gerekmektedir. Bu anlamda dünyanın en büyük yirmi ekonomisi sayılabilecek G-20 ülkelerinin de çoğunda ekonomik anlamda kırılganlıkların varlığından söz edilebilir. Herhangi bir kriz anında ülkelerin mali ve finansal yönden kırılganlıkları ve dış piyasada uyguladıkları politikaların yetersiz olması sonucunda ülkenin krizden daha çok etkilenmesi muhtemeldir. Bu anlamda incelenen ülkelerin kırılgan yönlerine onarıcı bir yöntem bulamaması krizi doğuracaktır. Bu sebeple kırılganlık, sistemin yapısıyla alakalı iken, kriz; kırılganlık ve şokların entegre olması ile oluşmaktadır. Kırılganlıkların önlenmesi için gerekli çalışmaların yapılması, küresel ekonomik sistemin krizlerden korunması açısından oldukça önemlidir. Diğer yandan bir ülke ekonomisini geliştirirken bunu uluslararası sistemde yer ederek değil de sistemde yeterli konuma gelmiş ülkelere bağlanarak yapması, söz konusu ülkeyi ekonomik anlamda zora sokacaktır. Bu sebeple

dışa bağımlı hale gelen bu ülkeler kriz anında daha çok etkilenecektir. Bu ülkelerin krize karşı dayanıksız olması sonucu daha çok kırılgan hale geldiğini söylemek mümkündür.

İncelemelerde yapılabilecek en önemli çıkarımlardan birisi krizlerin birbirine bulaşabilmeleridir. Bu duruma dayanarak krizleri tıpkı bir salgın hastalık gibi düşünmek gerekmektedir. Bir ülkenin krizlerden etkilenmemesinin yolu ise salgın hastalıkların en çok etkileyeceği zayıf hücre konumunda olan kırılgan yönlerinde kalıcı çözümler üretmesinden geçmektedir. Bu ifade de bulunurken bir ülkenin tüm kırılgan yönlerini teşhis edip tanı koyması kolay olmadığı gibi bu mücadelenin de hiç kolay olmadığını belirtmek gerekir.

Kaynakça

Akın, F. (2017). Türkiye ve Seçilmiş Balkan Ülkelerinde Makroekonomik Kırılganlık: Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(4), 88-96.

Bilginoğlu, M., & Aysu, A. (2008, Temmuz-Aralık). Dış Borçların Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*(31), 1-23.

Boratav, K. (2007). *Türkiye İktisat Tarihi* (11 b.). Ankara: İmge Kitabevi.

Briguglio, L., Cordina, G., Farrugia, N., & Vella, S. (2009, September). Economic Vulnerability and Resilience: Concepts and Measurements. *Oxford Development Studies*, 37(3), 229-247.

Büyükkakın, F., & Aydın, S. (2018, 12 20). Öncü Göstergelerle Finansal Kırılganlık Endeksi: Türkiye Örneği (1990-2017). *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (Kosbed)*(36), 113 - 125.

CEIC. (2019, 08 07). *More Countries/Regions for External Debt: % of GDP*. CEIC: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/turkey/external-debt--of-nominal-gdp> adresinden alındı

Cordina, G. (2004, December). Economic Vulnerability And Economic Growth: Some Results From a Neo-Classical Growth Modelling Approach. *Journal Of Economic Development*, 29(2), 21-39.

Hacıgökmen,F. (2019), “Ekonomik Kırılganlıklar; G-20 Ülkeleri Üzerinde Bir İnceleme”, Politik Ekonomik Kuram, Cilt 3(2)

Çakmak, U. (2016). Güney Kore'nin Ekonomik Kalkınmasının Temel Dinamikleri (1960-1990). *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1), 151-171.

Çan, H. (2016). Finansal Krizler Ve Kırılgan Ekonomiler Üzerine Etkileri. 1-139. Edirne: Yüksek Lisans Tezi.

Çataloluk, C. (2009, 06 21). Kamu Borçlanması, Gerçekleşme Biçimi ve Makro Ekonomik Etkileri (Teorik Bir Yaklaşım, Türkiye Örneği). *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 240-258.

Efegil, E. (2013, Mayıs). Suudi Arabistan'ın Dış Politikasını Şekillendiren Faktörler. *Ortadoğu Analiz*, 5(53), 104-111.

Eğilmez, M. (2016, 07 25). *Türkiye'nin Kredi Notu ve CDS Primi*. 07 05, 2019 tarihinde Kendime Yazılar: <http://www.mahfiegilmez.com/2016/07/turkiyenin-kredi-notu-ve-cds-primi.html> adresinden alındı

Elüstü, S. (2016). Yükselen Piyasalarda Makroekonomik Kırılganlık. 1-168. İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.

Erataş, F., & Başcı Nur, H. (2013). Dış Borç ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: “Yükselen Piyasa Ekonomileri” Örneği. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B. Dergisi*, 35(2), 207-230.

Gökten , K. (2018, Aralık). Yükselen Çin'in Akdeniz Ekonomisi Üzerindene etkileri: İmkan ve Kısıtlar. *Karatahta / İş Yazıları Dergisi*(12), 69-84.

Güler, H. (2018). Türkiye'nin Mali Kırılganlıklarının Ölçümü ve Avrupa Birliği Ülkeleriyle Karşılaştırılması. 5. *Uluslararası Politik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Kongresi*. 2, s. 201-210. Niğde: Politik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi.

Gür, N., & Dilek, Ş. (2018). On Yılın Muhasebesi Başarıları ve Hayal Kırıklıklarıyla G20. *Seta Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı*(262), 7-21.

Hacıhasanoğlu, B. (2005, Haziran). Meksika 1994 ve Arjantin 2001-2002 Krizlerinin Gelişmekte Olan Ülkeler ve Türkiye İçin Önemi. 1-120. Ankara, Türkiye: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Piyasalar Genel Müdürlüğü.

IMF. (2018, 12). *General government debt (percent of GDP)*. 07 05, 2019 tarihinde www.imf.org:

Hacıgökmen,F. (2019), “Ekonomik Kırılganlıklar; G-20 Ülkeleri Üzerinde Bir İnceleme”, Politik Ekonomik Kuram, Cilt 3(2)

https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:thb_s2j54TYJ:https://www.imf.org/external/datamapper/GDD/GlobalDebtDatabase.xlsx+&cd=12&hl=tr&ct=clnk&gl=tr adresinden alındı

Kaminsky , G., Lyons , R., & Schmukler, S. (2000). Economic Fragility, Liquidity, and Risk: The Behavior of Mutual Funds during Crises. *World Bank*, 1-20.

Kaplan, F., & Yapraklı, S. (2014). Ekonomik Kırılganlık Endeksi Göstergelerinin Döviz Kuru Üzerindeki Etkileri:Kırılgan 12 Ülke Üzerine Panel Veri Analizi. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 6(3), 111-121.

Karakurt, B., Şentürk, S. H., & Ela, M. (2015, Ocak). Makroekonomik Kırılganlık: Türkiye Ve Şangay Beşlisi Karşılaştırması. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13 (1), 283-307.

Levine, R. (1997, June). Financial Development and Economic Growth: Views and Agenda. *Journal of Economic Literature*, 35, 688-726.

Mete, M., Pekmez, G., & Kıyançipek, C. (2016). 2008 Finans Krizinin Kırılgan Sekizliler Üzerindeki Etkisi: Teorik Bir İnceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (57), 689-709.

Odabaş, H., & Bahtiyar, E. (2010). Küresel Kriz Bağlamında AB Üye Ülkeleri Bütçe Açıkları: Genel Bir Değerlendirme. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 2(1), 161-167.

OECD. (2018). *Gross Domestic Product* . 05 16, 2019 tarihinde <https://data.oecd.org:https://data.oecd.org/gdp/gross-domestic-product-gdp.htm> adresinden alındı

OECD. (2018). <https://data.oecd.org>. 05 17, 2019 tarihinde Current account balance: <https://data.oecd.org/trade/current-account-balance.htm> adresinden alındı

Özyıldız, H. (2014, Şubat 13). *Kırılganlık göstergeleri*. 05 07, 2019 tarihinde www.hakanozyildiz.com: <http://www.hakanozyildiz.com/2014/02/krlganlk-gostergeleri.html> adresinden alındı

Şahbudak, E., & Şahin, D. (2016, Mart - Nisan). Çin'in Dış Ticaret Performansı ve Sektörel Rekabet Gücünün Ölçümü. *Akademik Bakış Dergisi*(54), 242-255.

World Bank. (2019, 07 10). *External debt stocks (% of exports of goods, services and primary income)*. The World Bank: <https://data.worldbank.org/indicator/DT.DOD.DECT.EX.ZS> adresinden alındı

Hacıgökmen,F. (2019), “Ekonomik Kırılganlıklar; G-20 Ülkeleri Üzerinde Bir İnceleme”, Politik Ekonomik Kuram, Cilt 3(2)

WorldBank. (2019, 04 24). *GDP (current US\$)*. 05 18, 2019 tarihinde data.worldbank.org: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD> adresinden alındı

Yıldız, N. (2015). G-20, Küresel Sorunları Çözecek. *Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 4(9), 64-91.

Yıldız, N. (2017, 04). G20 Gelişimi, Yapısı, Politikaları, Sosyal Boyutu ve L20. (59), 5-291. Ankara, Kavaklıdere: Hak-İş Konfederasyonu.